

BUCUREȘTIUL SUBPĂMÂNTEAN (I)

Cele mai vechi mituri ale lumii vorbesc nu numai de tărâmul celălalt, dar și de lumi subpământene, imense și secrete, care ar adăposti adevărate comori de artă și înțelepciune. De exemplu, tradițiile multimilenare indiene și tibetane ne transmit peste timp informații enigmatice despre Agartha, o uriașă lume subterană, o creație artificială cu ramificații pe sub continente și oceane, ce ar conserva știința inițiativă a unor străvechi civilizații necunoscute.

În Egipt, un labirint imens s-ar întinde pe sub cele trei mari piramide, dar și pe sub deșertul saharian, iar în Biblie găsim trimiteri foarte curioase la galeriile subterane săpate de un trib sau neam uitat și necunoscut: „Un popor străin a săpat cărări pe sub pământ, uitate de piciorul celor de deasupra și departe de oameni [...]”- Iov 24,4.

INDEPENDENTA

Și în spațiul românesc s-au născut legende potrivit cărora munții Bucegi ar ascunde în măruntaiele sale o întreagă lume subpământeană, alcătuită din peșteri naturale, dar și din spații imense artificiale, care ar traversa muntele și s-ar întinde pe distanțe uriașe, de zeci de kilometri. Celebrul cercetător peruan, profesorul Daniel Ruzo, credea că munții Bucegi ar ascunde unul dintre cele trei depozite inițiatice ale lumii ce teaurizează mărturii științifice și culturale, rod al creației spirituale a unor străvechi civilizații pământene, azi căzute în uitare. Oricum, legendele locului povestesc despre fabuloase comori zăvorâte în adâncurile muntelui.

În anul 1968, profesorul Daniel Ruzo afirma că în perimetrul masivului Bucegi a existat o civilizație străveche, pierdută în negurile protoistoriei, ale cărei urme mai dăinuie și azi în câteva stranii formațiuni geologice cunoscute sub numele de Marele Sfinx (sau Sfinxul din Bucegi) și Babele, tot așa cum, cu șase decenii mai devreme, controversatul istoric român Nicolae Densușianu (1846 - 1911) a fost cel care a emis pentru prima dată, într-o carte apărută postum („Dacia preistorică”, 1913), ipoteza unei civilizații antediluviene, a pelasgilor, ce înflorise în vremuri imemorabile pe teritoriul României de azi și care ar fi fost autoarea a ceea ce el numea „altarele ciclopice de pe muntele Caraiman” și „Columna cerului din Carpați”, unul dintre acei „axis mundi” despre care va vorbi mai târziu și Mircea Eliade.

Și dacă tot amintim despre lumile misterioase din interiorul Pământului, se cuvine să-i enumerăm printre mulți alții și pe Homer, Platon, pe astronomul Edmund Halley sau pe Jules Verne, cei care au scris pe această temă.

Succinta noastră introducere se leagă de nuvela fantastică „Pe strada Mântuleasa”, scrisă de Mircea Eliade, unde celebrul istoric al religiilor și scriitor își imaginează un București al primei jumătăți a Secolului XX, straniu, în care unele dintre vechile sale pivnițe (dar numai cele ce îndeplineau anumite condiții speciale) se puteau transforma în porți de intrare spre „Celălalt tărâm”, în fapt o lume paralelă ce ascunde „taine pe care biserica nu are îngăduința să le dezvăluie”. Într-o astfel de pivniță magică au dispărut pentru totdeauna câteva dintre personajele închipuite de Mircea Eliade,

ajungând într-o „peșteră de diamant [...] și luminată de parcă ardeau o mie de făclii”.

Foarte interesantă este remarca unuia dintre eroii povestirii: „Dacă aș ști unde a dispărut Iozi, aș ști tot!”

Bineînțeles că Bucureștiul subteran, cel alcătuit din rămășițele unor catacombe săpate între secolele XVII - XIX, nu constituie nici pe departe lumea magică din nuvela mai sus amintită, unde se petrec întâmplări miraculoase, inexplicabile. Cu toate acestea, misterul încă mai stăruie în jurul acestor spații subpământene din simplul motiv că specialiștii au zăbovit foarte puțin asupra lor, ele neavând parte de o cercetare arheologică sistematică.

Bucureștii, ca oricare alt oraș vechi al lumii, au o istorie uitată, secretă și plină de mistere, o istorie ascunsă în ziduri, în lumea subterană de sub pașii noștri, în documente și hrisoave colbuite și nu în ultimul rând în ultimele rămășițe ale memoriei colective, adică în istoria orală a supraviețuitorilor unor cartiere sau mahalale. Din păcate, ea s-a pierdut în mare măsură, odată cu apariția, în Secolul al XIX-lea, a caselor cu mai multe apartamente, apoi, în veacul următor, a așanumitelor cartiere - dormitor, uriașe aglomerări de block - hans-uri, cu sute și mii de apartamente.

Totuși, în pofida acestei situații, unele vechi și enigmatice întâmplări legate de pivnițele și tunelurile bucureștene au intrat în folclorul mahalalelor, transformându-se de-a lungul timpului în legende și mituri urbane. Este de la sine înțeles că, în vremurile trecute, bătrânii mahalalelor bucureștene au fost depozitarii unor fabuloase informații despre un anumit trecut al orașului, aproape ignorat de istorici, un trecut cu nuanțe fantastice, unde istoria oficială se topește în povești aproape incredibile.

PIVNIȚE, TUNELURI, HRUBE, TAINIȚE

Catacombele bucureștene: un univers fabulos, plin de mister dar și de pitoresc. Subsoluri de palate domnești și boierești, de mânăstiri și hanuri, de case burgheze și cârciumi, unele care vin din negurile istoriei, altele ceva mai recente. Multe dintre ele azi nu mai există, distruse fiind de colții necruțători ai timpului, dar și de incultura regimului comunist, care a șters de pe fața pământului unele dintre cele mai reprezentative monumente istorice și de arhitectură ale României: mânăstirile Văcărești (sec. XVIII), Mihai Vodă (sec. XVI - XX), Schitul Maicilor (sec. XVIII), vestigiile Palatului Domnesc din Dealul Spirei, mai cunoscut sub denumirile de „Curtea Nouă” sau „Curtea Arsă”, aparținând secolului al XVIII-lea, case de târgoveți, hanuri și cârciumi din trecutul mai îndepărtat.

Cele mai vechi subsoluri bucureștene sunt cele ale fostului Palat Domnesc de la „Curtea Veche”.

Pe lângă pivnițele osânduite pentru păstrarea alimentelor și îndeosebi a poloboacelor cu vin și țuică, în rețeaua de catacombe ale „Curții Vechi” mai existau și tainițe unde se ascundeau bogățiile domnitorilor, dar și cele ale țării (visteria domnească), hrube folosite ca închisori, precum și tuneluri pentru refugiu în caz de pericol. Astfel de tuneluri au fost săpate și pentru uzul caselor domnești de la mânăstiri, precum și a caselor și conacelor boierești, atât a celor din Capitală, cât și a celor de la țară.

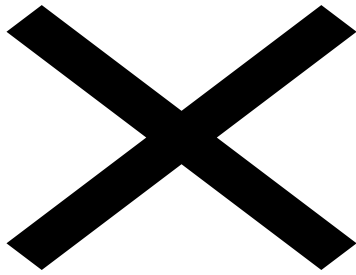
Ruinele acestui palat au fost amenajate într-un muzeu aflat în centrul Istoric al Capitalei, în imediata vecinătate a Hanului lui Manuc.

Astăzi, se vizitează ceea ce s-a putut salva din vechile subsoluri și ziduri ale Palatului Princiar, de fapt, vestigii care aparțin unor etape succesive de construcție, începând cu secolul al XIV-lea și terminând cu secolul al XVIII-lea, când întreg ansamblul este părăsit și vândut pe parcele. Astfel, multe din clădirile vecine actualului muzeu „Curtea Veche” au înglobate în zidurile lor străvechi bolți domnești, așa cum este cazul cu celebra „Cramă Domnească” din strada Șelari, nr. 13 - 15 care are crama amenajată în pivnițe din secolele XVI - XVII.

Mateiu Caragiale, în extraordinarul său roman „Craii de Curte Veche”, spunea: „Ca întreg târgul, Curtea fusese arsă și rezidită de numeroase ori și trebuie să fi acoperit o arie întinsă de temelii boltite găsindu-se în întreaga mahalauă, de plidă sub birtul unde ne aflăm”.

Dimitrie Pappasoglu, istoriograf al Bucureștilor și autorul „Istoriei fondării orașului București”, apărut în 1891, amintește despre interesantele descoperiri arheologice pe care le-a făcut pe o proprietate a familiei sale aflată în strada Covaci, pe un loc ce a aparținut Curții Domnești:

„Suvenire antice despre aceasta țin astăzi numai hârtii, căci proprietățile au dispărut, țin un inel de safir, calitate bună, piatră cât o alună, ce a fost găsit de lucrători când săpau temeliile pe tărâmul fostei curți domnești, devenită proprietatea părintelui meu, țin o mare țeavă de tun de fer spartă... și cu o mică ghiulea pe calibrul lui, găsit mai în urmă când s-au săpat temeliile binalelor ce s-au edificat pe acel tărâm și pe care l-am dăruit amicului meu Costică Cornescu, țin și un cuțit (iatagan turcesc), încrustat cu slove multe de aur, acesta a fost găsit de răposatul meu părinte într-o pivniță veche de ale fostului palat domnesc”.

De altfel, întreaga zonă veche a Bucureștilor este străbătută de un impresionant labirint de galerii subterane, unele aparținând de fosta Curte Domnească, altele fiind săpate și folosite (potrivit legendelor urbane despre care vorbim) de negustorii bogați de acum două veacuri (poate și mai bine), pentru a se înapoia seara în siguranță cu câștigurile de peste zi. Astfel, fostul Han Roșu, construit pe la 1800 pe un loc ce a aparținut Curții Princiare, se sprijină pe zidurile și bolțile vechiului Palat, iar casa înglobată în colțul de nordvest al Hanului lui Manuc, din secolul XVIII, a fost folosită drept Tribunal Criminalicesc (un fel de Minister al Justiției) al Țării Românești.

Domnitorul Ștefan Cantacuzino (1714 - 1716), care a ocupat tronul Valahiei imediat după Constantin Brâncoveanu, în scurta sa domnie, a construit pentru soția sa, Doamna Păuna, un mic palat cu opt încăperi, identificat de specialiști cu o parte din clădirea Curții Sticlarilor aflată pe strada Soarelui, numărul 2-4. Tot pe această stradă, situată în imediata vecinătate a ruinelor Palatului Princiar la începutul secolului al XIX-lea, s-au ridicat case pe vechile fundații și pivnițe aparținătoare veacurilor anterioare. Așa cum spuneam, subsolul întregului Centru Istoric al Bucureștilor nu a beneficiat de cercetări arheologice ample și sistematice, astfel că hrubele și galeriile subterane, ce se întind și dincolo de acest perimetru, au rămas încă învăluite în cel mai deplin mister. Fragmente de tuneluri au fost descoperite cu totul întâmplător cu ocazia unor lucrări de infrastructură.

Tunelurile de refugiu ale Curții Domnești, alături de cele ale dispărutelor case boierești (cum a fost, de exemplu, casa familiei Bălăceanu, de lângă biserica Sf. Dumitru - Poștă, din spatele fostului Palat al Poștei, actualul Muzeul Național de Istorie al României), pornesc, după cum e și firesc, din vechile beciuri (domnești sau boierești), dar intrările lor fiind astupate de mult timp cu zidărie (poate chiar de veacuri), este aproape imposibil să se mai cunoască azi atât traseele lor exacte, cât și ce comori arheologice ascund. Să nu uităm că toate aceste edificii au avut construite în zidurile lor tainite unde stăpânii bogați ai vremii își păstrau măcar o parte din averile imobile: bijuterii și podoabe din aur și argint încrustate cu pietre scumpe, bani de aur și argint, arme de preț și altele!

Și nu în ultimul rând, ca să ne facem o imagine cât mai clară a ceea ce este cu adevărat lumea subterană a Centrului Istoric al Capitalei, ar trebui amintite și galeriile, pivnițele și hrubele păstrate încă sub pământ și care au aparținut dispărutelor mânăstiri, case boierești, hanuri sau caselor mai înstărite ale negustorilor (târgoveți) ce înconjurau acum câteva veacuri Cetatea de Scaun a Bucureștilor. Aceste vestigii istorice ar putea fi restaurate și incluse apoi în circuitul turistic al Capitalei, devenind astfel o foarte importantă atracție atât pentru străini cât și pentru autohtonii mai

puțin cunoscători ai istoriei unui oraș unic în Europa.

PETRU VINTILĂ Jr.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*